

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งการพัฒนาประเทศจะดำเนินไปด้วยดีนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของประชากรส่วนใหญ่เป็นสำคัญ การพัฒนาคุณภาพของประชากรจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ การศึกษาเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณลักษณะของประชากรให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ การดำเนินชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของมนุษย์ที่รู้จักสร้างสรรค์ตนเองและสังคมตลอดมาทุกยุคทุกสมัย การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นได้อาศัยผลผลิตทางด้านความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากแรงคลั่งใจ เกิดจากการคิดแก้ปัญหาและเกิดจากความตั้งใจที่จะปรับปรุงวิถีชีวิตให้ดีขึ้น ผลผลิตทางด้านความคิดสร้างสรรค์ต้องอาศัยทั้งความคิดฝัน ความคิดจินตนาการ รวมกับความอดทน พากเพียร มุมานะ ไม่ยอมเลิกล้ม ความคิดง่าย ๆ จนกระทั่งสามารถคิดได้สำเร็จ ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นทักษะทางสติปัญญาที่สำคัญของสมาชิกในสังคมที่ต้องการความเจริญก้าวหน้า (กรมวิชาการ 2534: 1) ซึ่งปัจจุบันสังคมให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านสติปัญญาเป็นอย่างมาก เพราะเชื่อว่าจะนำไปสู่ความก้าวหน้าในการดำรงชีวิตในอนาคต (สุวรรณ จันทร์สม 2534: คำนำ) การที่จะพัฒนาทักษะด้านสติปัญญาให้เจริญงอกงามนั้นควรจะเริ่มตั้งแต่เด็กและพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ซับซ้อน ซัดเจน เพราะเด็กคือความบริสุทธิ์ รักความสนุกสนาน มีพลังสร้างสรรค์อยู่ในตนเอง (โกชัย สาริกบุตร 2540: 12)

ดิงที่เกล (Gale 1961 อ้างถึงใน อารี พันธุ์มณี 2540: 2) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน และสามารถส่งเสริมคุณลักษณะนี้ให้พัฒนาสูงขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สตอร์ม (Strom 1963 อ้างถึงใน อารี พันธุ์มณี 2540: 2) ที่ว่า ทุกคนมีศักยภาพทางความคิดสร้างสรรค์แต่อาจแตกต่างกันในระดับของความมากน้อย และทอแรนซ์ (Torrance, 1965 อ้างถึงใน อารี พันธุ์มณี 2540: 2) ก็สนับสนุนว่า ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน ฝึกฝน และการฝึกปฏิบัติที่ถูกต้อง และควรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กตั้งแต่วัยวัย โดยเฉพาะช่วง 6 ขวบแรกของชีวิตเป็นระยะที่เด็กมี

จินตนาการสูง ศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กกำลังพัฒนา ดังนั้นหากเด็กช่วงวัยนี้ได้รับประสบการณ์หรือกิจกรรมที่เหมาะสมและต่อเนื่องเป็นลำดับจะเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในวัยต่อมา ความคิดสร้างสรรค์เป็นการแสดงถึงเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล โดยผสมผสานรูปแบบจากสิ่งที่มีอยู่ในตัวและจากคนอื่น ๆ นอกจากนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523: 4) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของบุคคลในการแก้ปัญหาอย่างลึกซึ้ง นอกเหนือไปจากลำดับขั้นของการคิดปกติ เป็นลักษณะภายในของบุคคลในการที่จะคิดหลายแง่หลายมุมผสมผสานกันจนได้ผลผลิตใหม่ที่ถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งมีคุณค่าต่อผู้คิดและกรรมกร์ สุสม (2533: 2) ได้สนับสนุนแนวคิดนี้ไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลมีการพัฒนาไปตามลำดับขั้น ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้ เมื่อได้รับการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิมผสมผสานกับประสบการณ์ใหม่ควบคู่ไปกับระดับอายุที่เพิ่มขึ้น เด็กสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยการสังเกต และการสัมผัสสิ่งที่น่าสนใจแปลก ๆ ใหม่ ๆ ดังนั้นถ้าเด็กได้รับการกระตุ้นและสนับสนุน โดยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมจะสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้สูงขึ้นได้

สำหรับกิจกรรมการใช้หุ่นและละครเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยให้เด็กได้แสดงความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี โดยภรณ์ ชูรัตน์ (2526: 4-5) กล่าวว่ากิจกรรมนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้แสดงได้ใช้ความสามารถของตนเองในการใช้ความคิด ทำทาง ภาษา ที่มีครูเป็นผู้แนะแนวทางให้เกิดจินตนาการ กระตุ้นให้เกิดการแสดงซึ่งสะท้อนความคิดเกี่ยวกับชีวิตและสังคม ในการแสดงนั้นอาจแสดงคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ อาจใช้เวลามากหรือน้อยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ลักษณะกิจกรรม ความสนใจของผู้แสดง เวลาและภาวะอื่นๆ ซึ่งกิจกรรมนี้จะสอดคล้องกับความต้องการของเด็กปฐมวัย ที่ชอบกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายโดยใช้กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ซึ่งขณะเดียวกันก็เป็นการพัฒนาความคิดและจินตนาการควบคู่กันไปพร้อมกับความสนุกสนานเพลิดเพลิน นอกจากนี้ สุมาลี งามสมบัติ (2537: 33) ยังกล่าวถึง ความสำคัญของหุ่นว่านอกจากจะเป็นสื่อที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว หุ่นยังเป็นการช่วยกระตุ้นให้เด็กได้พัฒนาได้หลาย ๆ ด้าน เช่น การกล้าแสดงออกเรื่องของการคิดสร้างสรรค์ ภาษา และการละคร

จากเหตุผลและความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูสอนในระดับปฐมวัยจึงสนใจที่จะนำกิจกรรมการใช้หุ่นและละครมาใช้ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละครตามแผนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาผลการใช้หุ่นและละครในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง

3. สมมุติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละครมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนอนุบาล 1 และ 2 อายุ 4-6 ปี ซึ่งกำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านทุ่งดินคำ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 50 คน

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนอนุบาล 1 และ 2 อายุ 4-6 ปี ซึ่งกำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านทุ่งดินคำ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย

4.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 30 นาที ในช่วงของกิจกรรมเสริมประสบการณ์

4.3 กิจกรรมที่ใช้ในการทดลอง กิจกรรมที่ใช้ในการทดลอง คือ การใช้หุ่นและละคร เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยกลุ่มทดลองจะได้รับการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละครเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามแผนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.4 ตัวแปรที่ศึกษา

4.4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมโดยใช้หุ่นและละคร

4.4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 **เด็กปฐมวัย** หมายถึง เด็กชาย-หญิง อายุ 4-6 ปีที่ศึกษาร่วมในชั้นอนุบาล 1 และ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านทุ่งดินคำ จังหวัดสุพรรณบุรี

5.2 **ความคิดสร้างสรรค์** หมายถึง ความสามารถของสมองในการนำสิ่งเร้าที่กำหนดให้มาผสมผสานกับประสบการณ์เดิมแล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความคิดในการจินตนาการและสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วย

5.2.1 **ความคิดริเริ่ม** หมายถึง ความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้แปลกใหม่แตกต่างไปจากคนอื่นและมีคุณค่า ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความสามารถในการใช้หุ่นมาแสดงท่าทางคำพูดสื่อความคิดของตนเองได้ และความสามารถในการสื่อความคิดของตนเองออกมาเป็นท่าทาง คำพูดในรูปแบบละครง่าย ๆ ได้

5.2.2 **ความคิดคล่องแคล่ว** หมายถึง ความสามารถในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้จำนวนมากที่สุดภายในเวลาที่กำหนดให้ หรือเป็นความคิดเชิงปริมาณ ในวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความสามารถในการใช้หุ่นมาแสดงท่าทาง คำพูดได้ตามเนื้อหาเป็นเรื่องราวภายในเวลาที่กำหนด และความสามารถในการแสดงละครตามเนื้อหาได้เป็นเรื่องราวภายในระยะเวลาที่กำหนด

5.2.3 **ความคิดยืดหยุ่น** หมายถึง ความสามารถในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้หลายกลุ่มหรือหลายประเภทในลักษณะหลายแง่มุมแตกต่างกัน ในวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความสามารถในการใช้หุ่นแสดงได้เหมาะสมกับเรื่องและความสามารถในการใช้ท่าทาง คำพูด ด้านการแสดงละครได้เหมาะสมกับเรื่อง

5.2.4 **ความคิดละเอียดลออ** หมายถึง ความสามารถในการการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในการคิดให้รายละเอียดที่ชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความสามารถในการใช้หุ่นแสดงเรื่องราวโดยมีรายละเอียดชัดเจน และความสามารถในการแสดงละครเชื่อมโยงเป็นเรื่องราวโดยมีรายละเอียดชัดเจน

5.3 **หุ่น** หมายถึง หุ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้แก่ หุ่นมือ หุ่นนิ้วมือ หุ่นเศษวัสดุ

5.4 **ละคร** หมายถึง ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็กเป็นลักษณะการแสดงออกแบบละคร โดยไม่มีการชักซ้อม โดยเปิดโอกาสให้ผู้แสดงได้ใช้ความสามารถของตนเองในการใช้ความคิด ท่าทางและภาษา

5.5 **การใช้หุ่นและละคร** หมายถึง การใช้ทั้งหุ่นและละครในการทำกิจกรรมโดยใช้หุ่นในการทำกิจกรรม 2 วัน และละคร 2 วัน ในหนึ่งสัปดาห์ ซึ่งการใช้หุ่นก็ คือ การที่เด็กสามารถ

เลือกหุ่นและนำหุ่นมาแสดง และการใช้ละครก็คือ การที่เด็กเป็นผู้แสดงละครสร้างสรรค์โดยใช้ความคิด ทำทาง ภาษาตามประสบการณ์และจินตนาการ โดยไม่มีการชักชวน

5.6 โรงเรียนบ้านทุ่งดินคำ หมายถึง โรงเรียนบ้านทุ่งดินคำ ตำบลบ้านไฉ่ อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

6.2 ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละครเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กปฐมวัย

6.3 ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยได้รูปแบบการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละคร ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กปฐมวัย

6.4 ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของกิจกรรมการใช้หุ่นและการใช้ละครในอันที่จะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย